

Oskrba nefrostome

KNJIŽICA ZA STARŠE

PRVI KORAKI
DRUŠTVO ZA POMOČ BOLNIM NOVOROJENCOM

univerzitetni
klinični
center
Ljubljana

Kolofon

Avtorica: Martina Lekan, dipl. m. s.

Recenzenta: doc. dr. Darja Paro Panjan, dr.med., asist. dr. Borut Bratanič, dr.med.

Lektorica: Jasna Zupan, univ.dipl. slovenistka

Urednica: doc. dr. Darja Paro Panjan, dr. med.

Oblikovanje in prelom: Maruša Kocman

Fotografije: Martina Lekan, dipl. m. s., stock.xchng

Spoštovani starši!

Med zdravljenjem vašega otroka smo ugotovili, da njegov urin zastaja v ledvici oziroma ledvičnem mehu. Da ne bi bilo večjih motenj v delovanju ledvic, smo v ledvični meh vstavili nefrostomski kateter (cevka). Želimo vam olajšati vsakodnevno skrb za otroka, ki ima vstavljen nefrostomski kateter, zato bi vas radi seznanili z osnovnimi postopki oskrbe.

Kaj je nefrostoma?

Nefrostoma je operativno narejena odprtina med ledvičnimi izvodili in površino telesa. Nefrostomski kateter v ledvenem predelu vstopa v ledvični mehur (slika 1) in omogoča nemoten iztok urina. Kateter se vstavi operativno pod ultrazvočnim ali rentgenskim nadzorom in nato na zunanjem delu prišije na kožo (slika 2).

Slika 1. Mesto nefrostomskega katetra v ledvičnem mehu

Slika 2. Nefrostomski kateter, prišit na kožo

Kaj je treba vedeti in opazovati?

1. Iztok urina v urinsko vrečko

Nefrostomski kateter mora biti ves čas povezan z vrečko za zbiranje urina. Zbiralno vrečko za urin je treba namestiti nižje od otroka in paziti, da urin nemoteno odteka. Kateter mora biti vedno prehodan, saj bo urin le tako nemoteno odtekal v zbiralno vrečko. Urin lahko zastane, če je:

- nefrostomski kateter zamašen,
- zbiralna vrečka nameščena previsoko,
- nefrostomski kateter prepognjen ali celo izvlečen iz ledvičnega meha.

Ob omenjenih zapletih nefrostoma ne služi svojemu namenu in urin zastaja v ledvici. Povečana količina urina v ledvičnem mehu ogroža delovanje ledvice, kar lahko poslabša celotno zdravstveno stanje otroka. Da bi se izognili omenjenim težavam:

- zbiralno vrečko vedno namestite nižje od otroka,
- pazite, da kateter nefrostome in cevka zbiralne vrečke nista upognjena,
- preprečite, da bi teža urinske vrečke povzročila vlek nefrostomskega katetra,
- pazite, da otrokova oblačila ne bodo ovirala iztoka urina v urinsko vrečko,
- otroka namestite v posteljo ali avtomobilski stol tako, da bo urin po katetru nemoteno odtekal iz ledvice.

2. Vstopno mesto katetra

Preveza ob vstopnem mestu nefrostomskega katetra mora biti suha. Če je mokra, pomeni, da urin uhaja ob cevki. Koža ob vstopnem mestu naj bo čista in brez znakov vnetja (rdečina, otekline, bolečina in gnojni izcedek).

3. Delovanje zdrave ledvice

Če je druga ledvica zdrava in normalno izloča urin, ima otrok mokro previjalno pleničko. Pri menjavi pleničke bodite posebej pozorni na to, da je plenička res mokra.

4. Opazovanje otroka

Skrbno opazujte spremembe v odzivanju in vedenju otroka. Pretirana zaspanost ali jokavost, nenadna preobčutljivost za vaše dotike, odklanjanje hrane, bruhanje in povišana telesna temperatura (normalna telesna temperatura, merjena pod pazduho, je od 36,6–37,2° C) so prvi znaki okužbe pri otroku.

5. Zdravila

Kljub pravilni oskrbi nefrostome lahko pride do okužbe, zato je zdravnik vašemu otroku predpisal zaščitno zdravljenje z antibiotikom. Poskrbite, da bo otrok redno prejemal antibiotik. Pri shranjevanju antibiotika upoštevajte navodila proizvajalca.

6. Prehrana otroka

Novorojenček potrebuje 7–8 obrokov na dan oziroma 120–140 ml mleka na kg telesne teže. S tem so pokrite otrokove celodnevne potrebe po hrani in tekočini. Pri boleznih ledvic je še posebej potreben zadosten vnos tekočin.

7. Nega otrokove kože

Kopanja v otroški kadi ne priporočamo. Otroka lahko tuširate, če je vstopno mesto nefrostomskega katetra prekrito z vodo odpornim obličem. **Zaradi varnosti sta za tuširanje novorojenčka potrebni dve osebi. Po tuširanju obvezno previjte vstopno mesto nefrostomskega katetra.**

Kdaj morate z otrokom poiskati zdravniško pomoč?

Pomoč poiščite ob:

- povišani telesni temperaturi,
- bruhanju, odklanjanju hrane,
- bolečini,
- izpadu nefrostomskega katetra ali poškodbi kateregakoli dela nefrostome,
- premajhni količini urina,
- odsotnosti urina,
- spremenjeni barvi urina (kri v urinu),
- uhajanju urina ob vstopnem mestu nefrostomskega katetra (mokri zloženci),
- krvavitvi iz vstopnega mesta nefrostomskega katetra,
- vnetnih spremembah okoli vbodnega mesta (oteklina, rdečina, gnojni izcedek, bolečina ob dotiku),
- če popusti šiv okoli nefrostomskega katetra.

Kako pripravite otroka na prevezovanje vbodnega mesta katetra?

Slika 3. Miren novorojenček

Prevezovanje vbodnega mesta nefrostomskega katetra je za otroka neprijeten poseg. Otroci so med postopkom nemirni, zato priporočamo, da pri prevezovanju sodelujeta oba starša oziroma dve osebi. Najprimerneje je, da se za oskrbo vbodnega mesta nefrostomskega katetra odločite, ko je otrok še sit (med dvema obrokom) in miren. Poskrbite, da bo v prostoru tiho in mirno. Slečen novorojenček postane nemiren, zato otroku odstranite le najnujnejša oblačila. Njegovo gibanje omejite z mehko odejo, ki jo kakor obroč namestite okoli otroka. Otroka obrnite na bok tako, da bo z rokami lahko segel v usta in sesal prste ali igralno dudo. V roke mu položite majhno plišasto igračo. Plišasta igračka in možnost sesanja otroku ponujata občutek varnosti, otrok se bo umiril in sprostil (slika 3).

Oseba, ki vam pomaga, naj zadrži otroka v bočnem položaju in ga hkrati poskuša z nežnim ogovarjanjem in božanjem obdržati mirnega.

Kako oskrbite vbodno mesto nefrostomskega katetra?

Okolico vstopnega mesta nefrostomskega katetra je treba skrbno negovati, opazovati in prevezovati, saj je vbodno mesto nefrostome hkrati tudi vstopno mesto za bakterije. Vbodno mesto je treba previjati na 2 do 3 dni. Pri prevezovanju opazujte morebitne spremembe okoli vbodnega mesta cevke (izcedek, rdečino, oteklino, bolečino).

Kaj potrebujete za prevezo?

- Sterilne zložence (najmanj 7),
- fiziološko raztopino (0,9-odstoten NaCl),
- obliž za prekrivanje vstopnega mesta nefrostomskega katetra (priporočamo vodoodporen obliž),
- ozek trak obliža (dolžine 4 cm in 0,5 cm širine) za dodatno pričvrstitev katetra nefrostome,
- alkohol za razkuževanje rok ali razkužilo za roke.

Postopek

- Umijte si roke in jih razkužite.
- Odprite zložence in vsaj štiri poljite z fiziološko raztopino. Ostale zložence pustite suhe.
- Odprite obliž.
- Pripravite obliž za dodatno pričvrstitev katetra nefrostome na kožo.
- Nežno odstranite staro oblogo okoli nefrostomskega katetra.
- Ponovno razkužite roke.
- Med oskrbo vstopnega mesta kateter nefrostome vedno držite v rahli zanki, s tem boste preprečili vlek katetra (slika 4).

POZOR!

Pri odstranjevanju stare obloge NE uporabljajte škarij ali drugih ostrih predmetov, saj lahko poškodujete kateter nefrostome.

Slika 4.

Slika 5.

- Če je okoli katetra ali šiva posušen izcedek, položite na vstopno mesto zloženc, prepojen s fiziološko raztopino. Počakajte nekaj minut, da se strdek zmehta, nato pa ga s svežim zložencem poskušajte nežno odstraniti. Pazite, da pri tem ne pretrgate šiva ali izvlečete katetra. Nadaljujte čiščenje vbodnega mesta katetra. S pripravljenimi mokrimi zloženci očistite vbodno mesto z enkratnim krožnim gibom (v krogu 3–4 cm) od vstopnega mesta katetra navzven. To ponovite trikrat, vsakič s svežim zložencem (slika 5). Očistite tudi kateter, v smeri od vbodnega mesta navzven in pazite, da katetra pri tem ne vlečete. Okolico katetra prekrijite s suhimi zloženci, kateter v rahli zanki naslonite na podložene zložence, čez kateter ponovno položite suh zloženc in prelepite s primernim obližem (sliki 6 in 7).
- Preprečite, da bi pri vsakodnevnem rokovanju z otrokom vlekli kateter nefrostome, zato nekaj centimetrov od obliža dodatno pričvrstite kateter nefrostome na kožo.
- Na list, ki je priložen tem navodilom, zabeležite vse morebitne spremembe.

Slika 6.

Slika 7.

Kako izpraznite urinsko vrečko?

Vrečko je treba izprazniti, ko je do 2/3 napolnjena z urinom. Lahko jo izpraznite tudi pogosteje.

POZOR!

Tudi med praznjenjem mora biti vrečka nameščena nižje od otroka.

Kaj potrebujete za praznjenje vrečke?

- Sterilen zloženeč,
- posodo za odpadni urin (lahko z merilcem tekočin).

Postopek

POZOR!

Vsak dan bodite pozorni na količino in barvo izločenega urina.

- Odprite zloženeč in ga prelijte z alkoholom.
- Pred praznjenjem vrečke si umijete roke.
- Z alkoholnim zložencem očistite izvodilo urinske vrečke.
- Odčitajte količino urina v vrečki in ga spustite v pripravljeno posodo.
- Izvodilo vrečke ponovno obrišite z alkoholnim zložencem in ga zaprite.
- Po praznjenju vrečke si umijete roke.
- Na priloženi list zabeležite količino urina.

Kako zamenjate urinsko vrečko?

Celoten sistem urinske vrečke je treba menjavati na 7 dni. Menjava urinske vrečke je lažja, če jo predhodno izpraznite.

POZOR!

Tudi med menjavo mora biti vrečka nameščena nižje od otroka.

Kaj potrebujete za menjavo sistema z urinsko vrečko?

- Dva sterilna zloženca za čiščenje stičišča,
- suh zloženeč za podlaganje stičišča,
- suh zloženeč za zaščito stičišča cevki,
- nov sistem z urinsko vrečko,
- alkohol za razkuževanje rok ali razkužilo za roke,
- povoj in obliž, s katerim zalepite povoj.

Postopek

- Pred postopkom si umijte roke in si jih razkužite.
- Odprite nov sistem z urinsko vrečko.
- Odprite tri zložence in dva prelijte z alkoholom.
- S stičišča cevki nefrostome in urinske vrečke odstranite zaščitni povoj in zložence.
- Razkužite roke.
- Z enim alkoholnim zložencem očistite stičišče cevke in cevko od stičišča navzgor. Z drugim zložencem očistite stičišče in cevko od stičišča navzdol.
- Pod stičišče podložite suh sterilni zloženeč in previdno odvijte sistem z urinsko vrečko.
- Na kateter nefrostome namestite nov sistem z urinsko vrečko.
- Stičišče ponovno zavijte s svežim sterilnim zložencem in povojem.
- Urinsko vrečko namestite nižje od otroka (slika 8).
- Vrečko lahko z različnimi pripomočki zaščitite pred mehanskimi poškodbami in nezaželenimi pogledi (slika 9).

Slika 8.

Slika 9.

Pripomočki za oskrbo nefrostome na domu

Ob odpustu potrebujete pripomočke za oskrbo nefrostome na domu. Prvi nalog za medicinske tehnične pripomočke napiše pediater neonatolog ali nefrolog, kasneje pa otrokov izbrani pediater. Šifrant medicinskih in tehničnih pripomočkov, ki jih starši potrebujete za oskrbo nefrostome, je dosegljiv na spletni strani Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (www.zzzs.si).

Brezplačno so vam dostopne naslednje skupine pripomočkov:

- pripomočki pri težavah z odvajanjem seča (zbiralnik za seč),
- obvezilni material (sterilni zloženci, lepilni trak, povoj, izvlečne igle, izvlečne brizgalke),
- raztopina 0,9-odstotnega NaCl. Brezplačno jo dobite le v 500- ali 1000-mililitrski embalaži.

Odpust otroka s Kliničnega oddelka za neonatologijo

Pediatrične klinike *(Odpusta A in B)*

Odpust A – ZAČASNI ODPUST

Pri začasnem odpustu ne dobite odpustnice, zato se morate na dogovorjeni dan z otrokom vrniti na Klinični oddelek za neonatologijo.

Začasni odpust pomeni, da ob delnem ali popolnem izpadu katetra nefrostome, poškodbi šiva, izcedku, povišani telesni temperaturi, mrzlici, rdečini ali bolečini okrog vbodnega mesta prinesete otroka na Klinični oddelek za neonatologijo. Za sprejem ne potrebujete napotnice. Predhodno nas o svojem prihodu obvestite na telefonsko številko 01/522 92 74. Bivanje z otrokom v domačem okolju vam želimo olajšati, zato nas ob morebitnih težavah vedno lahko pokličete po telefonu.

Odpust B – Z DOKONČNO ODPUSTNICO

Pred odhodom domov ste dobili odpustnico, to pomeni, da bo vaš otrok od dneva odpusta voden na Kliničnem oddelku za nefrologijo (tel. št. 01/522 38 42). Ob težavah (delnem ali popolnem izpadu katetra nefrostome, zamakanju urina, povišani telesni temperaturi, mrzlici, rdečini ali bolečini) se oglasite pri izbranem pediatru oziroma na Kliničnem oddelku za nefrologijo. Za sprejem na Klinični oddelek za nefrologijo potrebujete napotnico izbranega pediatra.

PROLOCO MEDICO

Življenje v gibanju.

**Trgovina z medicinskimi
in ortopedskimi pripomočki**

Hrvatski trg 1, 1000 Ljubljana
tel.: (01) 439 83 00

**www.proloco-medico.si
trgovina@proloco-medico.si**